

УДК 349.42

О.М. БАТИГІНА, канд. юрид. наук, доц.,
Полтавський юридичний інститут Національного
університету «Юридична академія України імені
Ярослава Мудрого»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПТОВИХ РИНКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ключові слова: інформаційне забезпечення, система інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, оптовий ринок сільськогосподарської продукції

Інформаційне забезпечення – це невід’ємний елемент будь-якої діяльності, у тому числі діяльності оптового ринку сільськогосподарської продукції. Потенційний розвиток оптових ринків сільськогосподарської продукції може бути реалізований лише за наявності своєчасної, достовірної і точної інформації про кількість та якість виробленої в Україні сільськогосподарської продукції, наявність попиту та пропозиції на неї, а також інформації щодо існуючої кон’юнктури світового аграрного ринку. Отже, виникає потреба збору, обробки, систематизації та доведення до учасників оптового ринку великої кількості інформації, яка є необхідною для ефективної діяльності системи оптових ринків сільськогосподарської продукції. Цей процес в Україні поки що не налагоджений належним чином ні в правовому, ні в організаційному аспекті, незважаючи навіть на активне створення та діяльність таких ринків в державі. Саме тому актуальними на сьогоднішній день є побудова та ефективне функціонування правової основи системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції, чому прис-

вячене дане дослідження.

Питанням інформаційного забезпечення присвячені численні наукові розвідки, більшість з яких стосуються інформаційного забезпечення діяльності фондового ринку [1, 2], ринку науково-технічної продукції [3], ринку інтер’єрного текстилю [4] тощо. Проблеми правового регулювання інформаційного забезпечення оптового ринку сільськогосподарської продукції не ставали предметом наукових досліджень, що і зумовлює мету даного дослідження.

Треба зазначити, що у законодавстві відсутнє визначення інформаційного забезпечення, хоча сам термін неодноразово використовується у Законі України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25.06.2009 р. № 1561–VI (далі – Закон), зокрема у ст.ст.10, 15, 17. У науковій літературі під інформаційним забезпеченням розуміють структуру й обсяг інформаційних масивів, що перебувають в розпорядженні персонал інституціональних інвесторів [1, с.139]. Інші науковці під інформаційним забезпеченням розуміють доступ до передової інформації біологічного економічного, ветеринарного, агрономічного характеру тощо, систематизація і представлення у вигляді, зручному для практичного використання [3, с.96]. Деякі вчені інформаційне забезпечення трактують як сукупність форм документів, нормативної бази і реалізованих рішень щодо обсягу, розміщення і форм організації інформації, яка циркулює в системі автоматизованого оброблення економічної інформації чи в інформаційній системі [5].

Так само законодавець не роз’яснив поняття системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, про яку йде мова у вищевказаних нормах Закону. Єдине, що чітко встановлено у ст.15 Закону, це мета створення системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, яка полягає у постійному і повному забезпеченні оптових ринків сільськогосподарської продукції та операторів оптових

ринків сільськогосподарської продукції інформацією про кон'юнктуру ринку сільськогосподарської продукції. Але знову не уточнено, яка саме інформація охоплюється поняттям кон'юнктура ринку сільськогосподарської продукції. Зазвичай під кон'юнктурою ринку розуміють економічну ситуацію, що склалася на ринку відносно попиту, пропозиції, рівня цін, товарних запасів, становище основних фірм конкурентів. Згідно з економічною енциклопедією, кон'юнктура ринку (лат. *conjunctura*, від *conjungo* – поєдную, з'єдную, *conjuncte* – разом, нероздільно) – це сукупність конкретних умов суспільно-економічного, соціального, політичного характеру, що діють у певний час і суттєво впливають або можуть впливати на співвідношення попиту і пропозиції у процесі руху товарів зі сфери виробництва у сферу торгівлі і сферу споживання. На стан кон'юнктури ринку впливають такі фактори: розвиток продуктивних сил, рівень товарного виробництва та обсяги експортно-імпорتنних операцій, умови формування попиту населення, його обсяги, структура, якість і динаміка, матеріальна база і якість торговельного обслуговування населення, рівень цін, стан соціального забезпечення населення і його доходи, рівень культури, освіченості і духовності населення тощо [6]. Зважаючи на те, що кон'юнктура аграрного ринку являє собою сукупність різноманітних чинників і умов в їхньому постійному розвитку і взаємодії, які відображаються у визначеному співвідношенні попиту, пропозиції, динаміки цін, товарних запасів тощо, то згідно ч.3 ст.15 Закону центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, повинен визначити обсяг інформації, який становить собою поняття кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції. Також законодавець повинен чітко встановити порядок збору, обробки, систематизації та надання такої інформації. Для вирішення цих завдань у структурі Міністерства аграрної політики та продовольства

України повинен бути створений підрозділ, який буде координувати питання пов'язані з системою інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції. Також, відповідно до ч.2 ст.15 Закону, Міністерство аграрної політики та продовольства України повинно затвердити Положення про систему інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, в якому будуть закріплені основні поняття, принципи, структура та інші важливі питання функціонування системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Для належної роботи системи інформаційного забезпечення Закон покладає певні обов'язки на всіх суб'єктів системи інформаційного забезпечення. Оптові ринки сільськогосподарської продукції зобов'язані надавати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, політику у сфері сільського господарства, інформацію про кон'юнктуру відповідного ринку сільськогосподарської продукції у порядку та в обсягах, що будуть визначені відповідним Положенням про систему інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції. У свою чергу, Міністерство аграрної політики та продовольства України зобов'язане забезпечувати належне функціонування системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції як в організаційному (ч.5 ст.15 Закону), так і у фінансовому плані (ч.6 ст.15 Закону). Створення і функціонування системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Це підтверджується і ст.10 Закону, де зазначено, що державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції здійснюється в тому числі і шляхом створення та підтримки функціонування системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської про-

дукції. Прикладом державної підтримки створення системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції є п.5 Постанови Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 р. № 893 «Порядок використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції», в якому передбачено, що бюджетні кошти виділяються для компенсації витрат, пов'язаних із створенням (впровадженням) системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків.

Законодавством встановлено ще один обов'язок центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну аграрну політику, політику у сфері сільського господарства – необхідність доведення інформації, що входить до системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції до заінтересованих органів та осіб. У ч.4 ст.15 Закону мова йде про систематичність публікації в офіційних друкованих та електронних виданнях (бюлетенях, збірниках), про поширення засобами масової інформації такої інформації, в тому числі в мережі Інтернет на веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України, а також про безпосереднє її надання заінтересованим органам та особам. Але законодавець повинен чітко встановити, які саме відомості включаються у систему інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції і яка саме інформація потім повинна доводитися Міністерством аграрної політики та продовольства до зацікавлених органів та осіб.

У ч.6 ст.17 Закону визначено обов'язок ще одного з можливих суб'єктів системи інформаційного забезпечення діяльності оптового ринку сільськогосподарської продукції – саморегулювальної організації оптових ринків сільськогосподарської продукції. Якщо така організація буде створена в Україні, то Закон зобов'язує її брати участь у створенні та забезпеченні функціонування системи інфор-

маційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції. Але таке зобов'язання має загальний характер, без конкретної визначеності завдань, напрямків та обсягу повноважень саморегулювальної організації стосовно створення та забезпечення функціонування системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Окрім обов'язків для суб'єктів системи інформаційного забезпечення оптового ринку сільськогосподарської продукції Закон встановив і певні права. Юридичні особи, які набули статусу оптового ринку сільськогосподарської продукції, оператори оптового ринку сільськогосподарської продукції та інші зацікавлені особи мають право вільно користуватися інформацією системи інформаційного забезпечення діяльності оптового ринку сільськогосподарської продукції, оскільки у ч.4 ст.15 Закону встановлено, що така інформація є відкритою. Для Міністерства аграрної політики та продовольства України передбачено право на отримання інформації від оптових ринків сільськогосподарської продукції про кон'юнктуру відповідного ринку сільськогосподарської продукції.

Враховуючи вищевказане, можна підсумувати, що виникла гостра необхідність у формуванні нормативно-правової бази по створенню та функціонуванню системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції. Такі ринки створюються в Україні починаючи з прийняття Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25.06.2009 р., у якому міститься лише одна декларативна стаття 15, присвячена системі інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, яка не в змозі належним чином врегулювати дану сферу діяльності. Отже, Міністерство аграрної політики та продовольства України повинно затвердити Положення про систему інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції, в якому

буде врегульовано порядок створення, функціонування та зміст системи інформаційного забезпечення оптових ринків сільськогосподарської продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О. Інформаційне забезпечення як основа продуктивного функціонування фондового ринку / О. Аксьонова // Фінанси України. – 2000. – № 8. – С. 138–143.
2. Червова Л. Проблеми інформаційного забезпечення ринку цінних паперів в Україні / Червова Л., Белікова О. // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. – № 6. – С. 14–17.
3. Лайко П. Інформаційне забезпечення формування і функціонування ринку науко-

во-технічної продукції як невід’ємна складова інноваційної діяльності / П. Лайко та ін. // Економіка АПК. – 2008. – № 7. – С. 96–105.

4. Пушкар Г. Інформаційне забезпечення вітчизняного ринку інтер’єрного текстилю / Г. Пушкар, Б. Семак // Науково-технічна інформація. – 2011. – № 3. – С. 45–50.

5. Годун В. М. Інформаційні системи і технології в статистиці / В. Годун, Н. Орленко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/80/5658.html>.

6. Кон’юнктура ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/38/53402/380940.html>">КОН’ЮНКТУРА РИНКУ.

Батигіна О. М. Правове регулювання системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції / О. М. Батигіна // Форум права. – 2013. – № 2. – С. 30–33 [Електронний ресурс].

Розглянуто проблеми вдосконалення системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції шляхом створення належної нормативно-правової основи. Автор акцентує увагу на недосконалості та декларативності норм Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» стосовно створення та функціонування системи інформаційного забезпечення діяльності оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Батыгина Е.М. Правовое регулирование системы информационного обеспечения деятельности оптовых рынков сельскохозяйственной продукции

Рассматриваются проблемы совершенствования системы информационного обеспечения деятельности оптовых рынков сельскохозяйственной продукции путем создания надлежащей нормативно-правовой базы. Автор акцентирует внимание на несовершенстве и декларативности норм Закона Украины «Об оптовых рынках сельскохозяйственной продукции» по созданию и функционированию системы информационного обеспечения деятельности оптовых рынков сельскохозяйственной продукции.

Batygina O.M. Legal Regulation of Information Support System of Wholesale Markets of Agricultural Products

The article considers the problem of improving the system of information provision of wholesale markets for agricultural products by establishing appropriate legal and regulatory framework. The author focuses on the imperfect and declarative norms of the Law of Ukraine «On wholesale markets of agricultural products» on establishment and functioning of the system of information provision of wholesale markets for agricultural products.